

‘ဂျိုင်’, ‘ဂမျိုင်’ ကော် ‘ချိုင်’, ‘ဒမျိုင်’

ဝေါဟာရဂမျိုင် ‘ဂျိုင်’, ‘ဂမျိုင်’ ကော် ‘ချိုင်’, ‘ဒမျိုင်’ တအ်ဝွံဂ် ပွဲခေတ်ပိုဝ်းဏအ် တွက္ခေတ်မန် ပိုလှ်မဂျိုင်တအ်ဂ် ပါခြာအဓိပ္ပါယ်ဟံဒးအိုတ်ဂ်ဒ်တဲ ရပ်စပ်စကာတ်ဒိုင် ထဲထဲနန် ဆောတ်ယောင် ဗျေတ်မှာတ်ဒိုင်ရောင် ဝံညာတ်ကေတ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ဂျိုင်’ မဒ်ပိုဒ်ကြိယာဂ် ဣာ်မွဲတ်တိတ်အဓိပ္ပါယ် ညံဂ်ရ အဲကြက်သရင်ထေံကွေံ ဟံဟိုတ်ရးရ။ ဆဂး ညးမလူတ်တအ် တွဟ်နဂံတိတ် အဆက်အစပ်ဝေါဟာရ ဗိုဒေံပြင်လှဲဂ် ပွဲက်ဇော်ရ။

ဝေါဟာရ ‘ဂျိုင်’ ဂ် ဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ပွဲမပြင်ကွေံဒ်ပိုဒ်နာမ် (ဝါ) ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသနဂ် အကြာအခပ်(ဂ)ကိုက္ကက်(၂)ဂ် အခပ်(မ)မဲ့လုပ်အာအဒေါ် ဒ်အာ infix တဲ ပွပ်ဒ်ကျင်ဝေါဟာရ ‘ဂမျိုင်’ ဝံရ။ ‘ဂျိုင်’ ကို ‘ဂမျိုင်’ ဝေါဟာရစါဝံ မဒ်တဲမဲ့စုံမဲ့လှ် မွဲက်အဆက်အစပ် မွဲက်အဓိပ္ပါယ်တုပ် ဆဒ်ပိုဒ်ကြိယာကိုဒ်ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသနဟေင် မတေင်တဲမဲ့ယျာသဒ္ဒါရ။ ညံသ်ဂ်ကို ဝေါဟာရ ‘ချိုင်’ ဂ် ဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ပွဲမပြင်ကွေံဒ်ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသန (ဝါ) ဒ်ပိုဒ်နာမ်ဂ် အကြာအခပ်(ဒ)ကိုက္ကက် (၂)ဂ် အခပ်(မ)မဲ့လုပ်အာအဒေါ် ဒ်အာ infix တဲ ပွပ်ဒ်ကျင်ဝေါဟာရ ‘ဒမျိုင်’ ဝံရ။ ‘ချိုင်’ ကို ‘ဒမျိုင်’ ဝေါဟာရစါဝံ မဒ်တဲမဲ့စုံမဲ့လှ် မွဲက်အဆက်အစပ် မွဲက်အဓိပ္ပါယ်တုပ် ဆဒ်ပိုဒ်ကြိယာကို ဒ်ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသန (ဝါ) ဒ်ပိုဒ်နာမ်ဟေင် မတေင်တဲမဲ့ယျာသဒ္ဒါရ။ ‘ဂျိုင်’ ကို ‘ချိုင်’ ကို ‘ဂမျိုင်’ ကို ‘ဒမျိုင်’ ကို ဝေါဟာရစါလှ်စါစုံဝံ မွဲက်မဲ့ အဓိပ္ပါယ်ဟံတုပ်သက်သက်ဂ် ပိုဒးတိတ်လင်ရောင်။ ဒ်အဓိပ္ပါယ်ညံဟံတုပ် မတေင်တဲဟတ်ကော်ရင်ညွတ်ဂ် တိတ်လင်တဲ ဒွဲဒဲကိုဒေံ အဓိပ္ပါယ်ညံကိုဒေံ ဩဂ်ဂပ်ရပ်စပ်စကာတ်ညံ မွဲမဒးရးညိအ်။

ပွဲအဘိဓာန်မန်အေင်လိက်အ္စာဟာလီဒေဂ် ဝေါဟာရ ‘ဂျိုင်’ ဂ် ညးထွေးလင် ဒ်ပိုဒ်ကြိယာမဲ့တဲ ညးကို လင်အဓိပ္ပါယ် v. to live, to be alive တဲ၊ ‘ဂမျိုင်’ ဂ်ပွန် ညးထွေးလင် ဒ်ပိုဒ်ကြိယာကို သိုဒ်ပိုဒ်နာမ် ဝိသေသနတဲ ညးကိုလင်အဓိပ္ပါယ် v. to be living; adj. living ရ။ ဝေါဟာရ ‘ချိုင်’ ဂ်တုန် ဟံမဲ့ဒေက်တဲဒိုင် ပွဲအဘိဓာန်အ္စာဟာလီဒေဂ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ဒမျိုင်’ ဂ် ညးထွေးလင်ဒ်ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသန မဲ့တဲ ညးကိုလင်အဓိပ္ပါယ် adj. reddish, brown ရ။

ဂမျိုင် — ပွဲဒ်ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသန

ဝေါဟာရ ‘ဂမျိုင်’ ဝံ နွံအဓိပ္ပါယ်တွဟ်တွဟ်သ်ရ။

- (1) ‘ကျပ်ဂမျိုင်’ မွဲဂ် “ကျပ်တြဲမဂျိုင်တဲဒိုင် မဟံဝံပပရိနိဗ္ဗာန်ဏီ” မဒ်ရ။ ‘ဖြဲဇာတ်ဂမျိုင်’ မွဲဂ် “ဖြဲဇာတ်ဂျိုင်ဂျိုင် မွဲဒိုင်ကိုလမျို မဟံဝံချိုတ်ဏီ” မဒ်ရ။ ‘ဂမျိုင်’ ဒွဲဝံဂ် မွဲအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ “အသက်ရင်လျက်ရိုသော” ဗတ်အေင်လိက် adj. living, alive မဒ်ရ။

- (2) ‘သူ့ဂမျိုင်’ မှူးဂ် “သူ့ဂျိုင်ဂျိုင် သူ့ထမွေက် မဟွံဂံတောံဖျိုင်လင်ဏီ” မဒ်ရ။ ‘ဖျိုင်ဂမျိုင်’ မှူးဂ် “ဖျိုင်ဂျိုင်ဂျိုင် ဖျိုင်ထမွေက် မဟွံဂံဍုန်ဖျိုင်လင်ဏီ” မဒ်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ဂမျိုင်’ ဒွဲဝဲ ဝံဂ် မှူးအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ “မချက်ရသေးသော”/ “အစိမ်းဖြစ်သော”၊ ဗတ်အေဂံလိက် adj. raw, uncooked မဒ်ရ။
- (3) ‘ဩဝဲဂမျိုင်’ မှူးဂ် “မဒးဩဝဲဩဝဲ အယောမဂျိုင်တလမျိုင်”၊ ဗတ်ဗွာမှူး “ရှင်ကွဲကွဲသည်”၊ ဗတ်အေဂံလိက် to be parted or seperated while being still alive မဒ်ရ။ ‘ဩဝဲဂမျိုင်’ လေဝ်နံ၊ မှူးအဓိပ္ပါယ်ဗတ်ဗွာ “သေကွဲကွဲသည်”၊ ဗတ်အေဂံလိက် to be parted or seperated by death မဒ်ရ။
- (4) ‘သွာဝ်ဂမျိုင်’ မှူးဂ် “သွာဝ်ဂစိုတ်လဝ်ဟွံသေင်ဏီ ဟွံဂံကေတ်စသွဒတန်ဗိုန်ဗိုန်ဏီ မပလေဝ်မပြိုင်လှဲမာန်ဒိုင်ဏီ” မဒ်ရ။ ဗတ်ဗွာတုန် “စည်းမျဉ်းမူကြမ်း”၊ အဓိပ္ပါယ်ဗတ်အေဂံလိက်မှူး a draft or flexible or changeable rule ရ။
- (5) ‘ရုပ်ဂမျိုင်’ မှူးဂ် “ရုပ်မချီဂဇိုင်ဒိုင် ညင်ပက္ကတိရုပ်မိုဟ်ကို” မဒ်ရ။ ဗတ်ဗွာ ‘ရုပ်ရှင်’၊ ဗတ်အေဂံလိက် motion picture/ cinema မဒ်ရ။

- ဂမိုဂမျိုင်ဟိုထိုင်သးထေအနန် ပွဲဖြပ်ခေဝ်ဂံတဲ ကျပ်တြဲပြာပ်ကျင်စိုပ်ဖြပ်ခေဝ်တဲ “ယွံဂမိုတံ၊ မူရ်ဂလာန်မဲ့ မှူးတံမဟိုရော” (သွာန်ရ။) “ယွံတီလမူပိုန်၊ ပိုဒိုက်မဟိုအကြိုထေအနန် မသွးလမျိုင် သွးကျိန်ဂမျိုင်ဂ်ရောင်အံ” ဂမိုဂမျိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၅၀၂။ ၈-၂၀/၂၁။ အစွောံ။)
- “ယွံနာဲပိုဏ္ဍသိကဏ္ဍပဏ္ဍိတ၊ သွာန်အဲဝံဂံ ညင်စရဲဂကျိန်ဂမျိုင်ကို နာဲပိုသ်ကိုတဲရ။ အဲသျိုင် မှိုက်မွဲမလောန်ရ။ ---” ဣန်ဟို။ (၅၅၀။ ၆-၄၄၀။ ၃-၆၆၂။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ကဏ္ဍပညာရို၊ သင်သည် ဤပြဿနာတို့ကို ဘုရား၏တင့်တယ်စံပယ်ခြင်းဖြင့် ဖြေအပ်ကုန်ပြီ။ ငါသည် အလွန်လျှင် ရှင်ရသေ့အား နှစ်သက်သည်ဖြစ်၏။ ---” (သိကြားမင်းဆို၏။) (၅၅၀။ တ-၅၉၉။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ Sakka, his questions thus solved, replied, “Wise Kanha, by you sweetly are my questions answered, with a Buddha’s skill; well pleased with you I am; ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-7/8) (ကျပ်ဂမျိုင် = သက်တော်ထင်ရှားရိုသော မြတ်စွာဘုရား = a living Buddha)
- ဗောဓိသတ်တုန် သလေ့ပမာမိုဟ်ဒေဝတဂမျိုင်ဂ် သိုက်သူတ်ကွေဲတဲ “ဂကောံခေဝ်ဝံဂံ နှိရိုရ်” ရဲဝံဂးတဲ ပတုစရဲဂံ ညင်ရဲကျိန်ဂမျိုင်ကို ဂလာန်ရိုဂ် သိုက်ဟိုကိုတဲ ---။ (၅၅၀။ ၆-၄၅၃။ ၇-၆၃။ အစွောံ။) ပွဲမူဗွာ/ ဘုရားလောင်းသည် နတ်လူတို့၏ ယုံမှားခြင်းကို ဖြတ်လျက် ဤမည်သော ဤမည်သောအကြောင်းသည် မင်္ဂလာမည်၏ဟူ၍ ဘုရား၏တင့်တယ်ခြင်းဖြင့် မင်္ဂလာကို ဟောလိုသည်ဖြစ်၍ ---။ (၅၅၀။ တ-၇၁၃။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေဂံလိက်/ ---- the Great Being, allaying the doubts of gods and men, answered, “This and this is an omen,” and thus describing the omens

with a Buddha's skill, said, ----- (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-48)

- “ယုံသေနကတွပညာ၊ ဟိုတ်ဒဒ်ဒေဝတ်မဟိုက် တွအဲဟိုက်အဲညိအံ” ဗမ္မဂး။ “ဗွဲစွတ်ဇကန္တက် ပွဲဖျေ့ဗမ္မဂး ငြုံဇာတ်ဂမျိုင်မွဲနွံ ရံဝံဒေဝတ်မဟိုက်ဟိုက် သိုက်ပပြာကတ်ကို အနတ်ညာန်အဲ တဲ ဒေဝတ်ဟိုက် ဟိုက်ဟိုက်ဗမ္မဂးရောင်” ရံဝံဗောဓိသတ်ချပ်တဲ တရးဏာဇာညာန်ရ။ ပွဲကာလ ဟိုက် ထိုင်ဖျေ့ဗမ္မဂးတွဲလဝ်ဟိုက် ဗောဓိသတ်ညာတ်တဲ ချပ်ပွန်ရ။ “ပွဲထိုင်ဖျေ့ဗမ္မဂး ငြုံဇာတ်ဂမျိုင်နွံ ဗိုန်ရ။ ဟိုက်ဟိုက်ရ ခါရဗမ္မဂးဒိုဒေဝတ်ရက် ဗမ္မဂးဂွံစဂဗိုဟ်နာချုက် ငြုံဇာတ်ကိတ်တဲ ဗမ္မဂးဒး ချိုတ်ရ။ တွဲဏံဗမ္မဂးစိုပ်သိုက် သမ္ဘာဗမ္မဂးဂိုင်ကေတ်ဖျေ့ဟိုက် ဝှံက်ရံင်ဒြပ်ပွဲဖျေ့ဟိုက် ပွဲပွေပ်တဲဟိုက် ငြုံ ဇာတ်ဟိုက်ကိတ်တဲ ဗြဗမ္မဂးဒးချိုတ်ရ။ ဟိုက်ဟိုက်ရ ငြုံနွံပွဲဖျေ့ဗမ္မဂး တန်ဒ်ရ” ဗောဓိသတ်ချပ်။ (၅၅၀။ ၈-၄၀၂။ ၃-၄၇၂/၄၇၃။ အစွဲ။) (ငြုံဇာတ်ဂမျိုင် = အသက်ရှင်နေသောမြွေ ဟောက်၊ မြွေဟောက်အရင် = a snake that is alive)
- “ဪဝံဝံ ဗမ္မဂးတံယာ်ကေတ်တဲ ဩဝံဖျိုင်ပပြာကိုက်ရ” သုတ်ဗြဂး။ ညးမသုန်မိင်တဲ ရံဝံဂး ကိုက်သုတ်ဗြရ။ “ပိုဗမ္မဂးဝံ နတဲ ဩဝံမဒ်ရတ်ဟိုက် ပိုရပ်ဟံသုတ်ရထ။” ခိုက်ဗြဂ်မိင်တဲ အာဟိုက် ကိုက်သေဠီရ။ “ယုံနာပိုမဟာသေဠီ၊ ကောန်တွဲပိုဗမ္မဂးတံဟိုက် ဩဝံဟံဝံရပ်သပေတ်အိုတ်ယး” ခိုက်ဗြဂး။ “ယပ်ဟိုက်ဣဂ္ဂဟ်မ္မဂး ကုဗမ္မဂးမသုန်ဟိုက် တံသုမ္မဂးတံနာလီ ကိုက်ညိ” သေဠီဂး။ --- “ပိုဗမ္မဂး သုဂ္ဂမ္မဂး သုဂ္ဂမ္မဂး ပိုဟံဝံရပ်ဒင်ကေတ်” ဗမ္မဂး။ --- “ယပ်ဟိုက်ဣ ဣဂ္ဂဟ်မ္မဂး ကုဗမ္မဂးမသုန်ဟိုက် ပုင်စွဲဟိုက် စုတ်ပွဲထမဲ ဖျိုင်တဲကိုက်ညိ” သေဠီဂး။ (၅၅၀။ ၈-၄၅၀။ ၇-၄၇/၄၈။ အစွဲ။) (သုဂ္ဂမ္မဂး = သုဂ္ဂမ္မဂး = သုဟံဝံတောံဖျိုင်လဝ်ဏီ) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ထိုကျွန်မသည် --- “ဤစပါးတစ်ကွမ်းစားတို့ကိုယူ၍ အမှတ်မရှိသောအရပ်၌ ချက်စေ၍ စားလေကုန်လော့” ဟုဆို၏။ ပုဏ္ဏားတို့သည် “ငါတို့အား စပါးနံ့ကို အလိုမရှိ၊ ငါတို့သည် စပါးကို မသုံးသပ်ကုန်” ဟုဆိုကုန်၏။ ထိုစကားကိုကြား၍ ကျွန်မသည် “အရှင်သူဌေး ကြီး၊ ထိုပုဏ္ဏားတို့သည် စပါးတို့ကို မကိုင်ကုန်သတတ်” ဟုဆို၏။ “ထိုသို့တပြားကား ထို ပုဏ္ဏားတို့အား ဆန်တို့ကို ပေးလော့” ဟု(သူဌေး)ဆို၏။ ----- “ငါတို့သည် ဆန်စိမ်း ကို မခံကုန်” ဟု(ပုဏ္ဏားတို့သည်)ဆိုကုန်၏။ --- “အိမ်ကျွန်မ၊ ထိုသို့ဆန်စိမ်းကိုမ ယူမူ ထိုပုဏ္ဏားတို့အား နွားစာအလိုငှာ ချက်သောထမင်းကို ထမင်းပွဲ၌ ခူး၍ပေးလော့” ဟု(သူဌေး)ဆို၏။ (၅၅၀။ တ-၆၉၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုအေဂံလိက်/ Then the rich merchant Bilarikosiya, beckoning to a maidservant, said to her, “Give yonder Brahmins a measure apiece of rice in the husk.” She brought the rice, and approaching them, bade them bake it, and get it cooked somewhere, and eat. “We never touch rice in the husk,” said they. --- “Master, they say that they never touch rice in the husk!” “Well, give them husked rice.” ----- “We accept nothing that is **uncooked**.” --- “Then cook them some cows’ food in a pot, and give them that.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-42/43)

- သွတ်တြုံကိုသွတ်ဖြ ဖြဟာန်ဓါတ္တတအိဝံ ဟိုတ်နူကံဝိပက်အတိက်တုံ ဟံသေင်တြုံဂမ္ဘိုင် ဟံသေင်တြုံဂမ္ဘိုင် ဗွဲစွတ်ဒးတြုံရင်သ္မအ်ဟေင်ရောင်။ ဗတ်ဗွာ/ ထိုသုငယ်နှင့်သုငယ်မ ချစ်သူနှစ်ဦးတို့သည် ရှေးအကုသိုလ်ကံဝိပက်ကြောင့် ရှင်ကွဲသော်လည်းကောင်း သေကွဲ သော်လည်းကောင်း မချွတ်ကွဲကွာကြရလိမ့်မည်။ (သုတေသီ)

ချိုင်း - (ကြိယာ) လစံကံ။ လမိစံကံ။
(မညးသညး// **black**)

- ပွဲကာလဂ် ဗောဓိသတ်ပို တန်ပဋိသန္နိ ပွဲဂံဝင်ဗမိဟ်ဖြတုံ ဒးစိုဂိတု သွးဂံဝင်ရ။ ဟိုတ်သင်္ဃ ကုမချိုင်းတဂ်ရ ပွဲတွဲမချတ်ယျှင် ကဏ္ဍကုမ္မာ ညးချတ်ခရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၄၀။ ဒု-၆၅၆။ အ စွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ဘုရားလောင်းသည် ထိုပုဏ္ဏား၏ ပုဏ္ဏားမဝမ်း၌ ဖြစ်၏။ မညးသောအ ဆင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ကား ဘုရားလောင်းအား အမည်မှည့်သောနေ့၌ ကဏ္ဍသတို့ သား ဟူသောအမည်ကို မှည့်ကုန်၏။ (၅၅၀။ တ-၅၉၁။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုဗ္ဗအင်္ဂလိက်/ ---- in the womb of this brahmin's wife was conceived the Bodhisatta, and from his **black** colour they gave him on his nameday the name of Kanha-kumara, young Blackie. (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-5)
- ဒေဝတမြဂ် ပြာပ်အာကိုဏ္ဍသိတုံ ထွေးဇကုအကာရဖြဂ်တုံ ဒတ်ဒိုင်ဂတမုက်ဏ္ဍသိသိဂ်ဂ်ရ။ ဣ သိသိဂ်ညာတ်တုံ သွာန်တိုန်ရ။ “ယံတွဲအဲ၊ ညးတွဲအဲရော။ တွဲအဲမပတွဲစရဲရုပ်ဂေါင်လောန်။ မဟံဂွံသျှင်လောန် မဟံဂွံသင်လောန်၊ မဟံဂွံကြောံလောန် မဟံဂွံဖြဲလောန်၊ မဟံဂွံချိုင်း လောန် မဟံဂွံဗ္ဗာင်လောန်၊ မပတွဲရုပ်ဂေါင်လောန်သန်ရောင်သွံ။ လျးသော်ဗစီဒိုင်ညင်လျးတွဲ မြမောင်ဇကု ညင်ရဲမြမောင်စလန်ထဝ်ကို မောင်ပူးတွဲဒိုင်ရောင်သွံ။” (၅၅၀။ ၉-၅၂၃။ ၈-၃၄၄။ အစွောံ။) ဗတ်ဗွာ/ ထိုနတ်သမီးသည် ရသေ့ငယ်ထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ မိန်းမတို့၏ ကိုယ်အမူအရာကိုပြ၍ ထိုဏ္ဍသိသိဂ်ရသေ့၏ မျက်နှာချင်းဆိုင်၌ ရပ်လျက်နေ၏။ ထိုရသေ့ ငယ်သည် မြင်၍မေး၏။ “သင်မည်သူနည်း။ သင်သည် အလွန်တင့်တယ်သော ရုပ်အဆင်း ရှိ၏။ မမြင့်လွန်း မနိမ့်လွန်း၊ မဆူလွန်း မကြုံလွန်း၊ မမညးလွန်း မဖြူလွန်း၊ အလွန်တင့် တယ်သော ရုပ်အဆင်းရှင်ဖြစ်၏။ သင်၏ဆံသည်လည်း နေရောင်ခြည်ကဲ့သို့ ဝင်းလက်၏။ သင်၏ကိုယ်နံ့သည်လည်း ရွှေနံ့သာရနံ့ကဲ့သို့ တကြိုင်ကြိုင်လှိုင်၏။” (သုတေသီ)
- “ဏ္ဍသိဝံ ဒဒ်သင်ဇကုမချိုင်းဂ် အဲဟိုတုံ ပုတ်ဟာ ဟံထေပုတ်ဟာ” ရဝံဏ္ဍန်ချပ်တုံ ဣန် သိုက်သွာန်ဏ္ဍသိတုံ ပထမဂလာန်သွေးရ။ “တြုံဂွံ မွဲသင်ဇကုမချိုင်းသန်သွံ။ ဘောဇိန်မပပြ ဘိုက်ဂ်လေဝ် ချိုင်းတကို။ ပွဲပဒေသတိချိုင်းဂ် မပဒတ်ဂ် သိုက်စိုတ်အဲဟံဒ်သွံ” ဣန်ဂး။ (၅၅၀။ ၉-၄၄၀။ ဒု-၆၅၈။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ (သိကြားမင်းသည်) ကဏ္ဍရသေ့၏ နောက်အဖို့၌ရပ်၍ “မိမိကျေးဇူးမဲ့ကို ဆိုသည်ရှိသော် အမျက်ထွက်လတ္တံ့လော၊ မထွက် လတ္တံ့လော” ဟုစုံစမ်းလိုရကား - “စင်စစ် မညးသောအဆင်းရှိသော ဤယောကျ်ားသည်

မည်းနက်သောမြေအရပ်၌ မည်းနက်သောအဆင်းရှိသော သစ်သီးအစာကို စား၏။ ငါ၏ စိတ်သည်မချစ်” (သိကြားမင်းဆို၏။) (၅၅၀။ တ-၅၉၃/၅၉၄။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂ် လိက်/ ---- he (Sakka) said, by way of testing whether or no the sage would be angry at mention of his ugliness, the first stanza: “Behold you man, all **black** of hue, that dwells on this **black** spot, **black** is the meat that he doth eat – my spirit likes him not.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-6)

- ပဲ့ကာလဂ် နဇကုမဏ္ဍဗျူကုသိဂ် ထနဟ်ဆိဇ္ဇောဝ်စှေ်တဲ ခွံဒးဇကုကုသိဒီပါယနရ။ ပဲ့ဇကုကု သိဒီပါယန ရသ်ထဝ်ဂ် ဆိဒတုံစှေ်ဂ် သက်အာတဲ ခေံချိုင်အာဒ်တရ။ နူဇကုမချိုင်အာဂ် ယျုခေံမွဲး ကဏ္ဍဒီပါယနရ။ (၅၅၀။ ဇ-၄၄၄။ ဒု-၆၈၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗျာ/ ထိုဒီပါယနရ သေ့၏ကိုယ်၌ မဏ္ဍရသေ့၏ကိုယ်မှ သွေးပေါက်တို့သည် စီးကျကုန်၏။ ရွှေအဆင်းနှင့်တူ သော အဆင်းရှိသောကိုယ်၌ ကျတိုင်းကျတိုင်းကုန်သော သွေးပေါက်တို့သည် မြောက်ကုန်၍ အကွက်အကွက် မည်းသောအဆင်းတို့ဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုကိုယ်၌ မည်းသောအဆင်းရှိ သော အပေါက်အပေါက်ဖြစ်သော အခါမှစ၍သာလျှင် ထိုဒီပါယနရသေ့သည် ကဏ္ဍဒီပါယန အမည်သည်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ တ-၆၂၇/၆၂၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂ်လိက်/ Then upon his body from the body of Mandavya fell gouts of gore; and these as they fell upon the golden skin, and there dried, became **black** spots upon it; which gave him the name of Kanha or Black Dipayana from thenceforth. (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-18)

- ပဲ့ဇရေင်တံဆု မှုညဲဒုဂ် ဗမ္မးဒိုအ်ဒိုင်တဲ ပံက်စနာဗျူဂဓိဟ် ပဲ့ဖျေဂ်တဲ ပါင်ဖျေဂ် ဟံဂံသ ရတ်တဲ ဗမ္မးစှေ်အာသုင်ဒုဂ်။ ပဲ့ကာလဂ် ငြုံဇာတ်ဒမျိုင်မွဲဂ် ခေံဂံအမြဲဂဓိဟ်ဂ်တဲ ခေံ တိတ်ကျင်နူထမံက်ဆုဂ်တဲ ခေံလုပ်အာပဲ့ဖျေနာဗျူဂ်တဲ ခေံစနာဗျူဂဓိဟ်ဂ်တဲ ခေံသ္မိက်ကဝး ဒိုင် ပဲ့ဖျေဂ်ရ။ ဗမ္မးကလေင်တိုန်နုဒုဂ်တဲ သရတ်ဒက်ထိုင်ဖျေဂ်တဲ တွဲကေတ်ဖျေဂ်တဲ ဗမ္မး သူးအာရ။ (၅၅၀။ ဇ-၄၀၂။ ဒု-၄၇၁။ အစွောံ။) (ငြုံဇာတ်ဒမျိုင် = မြေဟောက်မည်း)

တင်သန္တီ။ ‘ငြုံဇာတ်ဂမျိုင်’ ကောံ ‘ငြုံဇာတ်ဒမျိုင်’ ဂ် အဓိပ္ပါယ်ဟံတုပ်ရ။ ‘ငြုံဇာတ်ဂမျိုင်’ မွဲဂ် ဒ်ငြုံဇာတ်ဂျိုင်တဲ ‘ငြုံဇာတ်ဒမျိုင်’ မွဲဂ် ဒ်ငြုံဇာတ်မျိုင်သ်လစံက်ရ။ ပဲ့လိက်ဇာတ်မသုန်ကွံမသုန် စှေ် ပဲ့ဇာတ်မရနက်ကို(၄၀၂)ဂ် ကျပ်ဇော်အစွောံ ရပ်စပ်စကာလပ် ‘ငြုံဇာတ်ဂမျိုင်’ ကို ‘ငြုံဇာတ် ဒမျိုင်’ ကို စကာလပ်သိုဝါသ်ရောင်။

ဒမျိုင် — နာမဝိသေသန။ နာမ်။
မည်းသော။ အမည်း။ မည်းခြင်း။

- “ယံမွဲးတံ၊ ဗဇေဒ်ဒမျိုင်ပိုမွဲ မွဲးတံရပ်ဖျေ ဗလိုပ်ဖုံပဲ့ကြိုင်တဲ ဂ္ဍိက္ခာတ်ကျိုင်ကျပ်တဲ ကေတ် နင်ဂဓိတ်ကျေံတဲ ပိုပအမာပုင် ပပိုန်သွက်ညးမချိုတ်တံတေညိ” ဗမ္မးဂး။ (၅၅၀။ ဇ-၁၈။ ပ-၆၀။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗျာ/ ဆရာပုဏ္ဏားသည် မတကာဘတ်ကိုလှူအံ့ဟု တရသောဆိတ်ကု

လားကို ယူခဲ့စေ၍ တပည့်တို့ကို “အမောင်တို့၊ ဤဆိတ်ကုလားကို မြစ်သို့ဆောင်၍ ရေချိုး၍ လည်၌ပန်းကုံးစွပ်၍ နံ့သာလက်ငါးချောင်းရာကိုပေး၍ ဆောင်ခဲ့ကြကုန်” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ပ-၁၀၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ “My sons, take this goat down to the river and bathe it; then hang a garland round its neck, give it a pottle of grain to eat, groom it a bit, and bring it back.” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-52)

- ကောန်သကိုပ်သတ် ဆိုက်ဗွက်ပဲ့ပြုကိုဟ်ပကာန်ဂှ်သန်။ “ပဲ့အကြာဂှ်ညွှတ်မၞိၚ်ဝံ ဂှ်မ့ၚ်ဥသဘာ အာဇာနောယ မသုတ်ရထပတိုန်စောတ်ကွီမသုန်ကွံဝံ လေပ်နွံရ” သို့ဗစာရဏာ ညာတ်ဗောဓိသတ် “ဂှ်ဒမုၚ်ဒ်သတ်ယန်ဝံ ဥသဘာအာဇာနောယရောင်။ သကိုဂိုၚ်ပွၚ်စောတ်အဲမသုန်ကွံ သမာန်ဟောင်။ ညးဂှ်မၞိၚ်ဂှ်ဝံရော” သွာန်။ (၅၅၀။ ၆-၂၉။ ပ-၉၂။ အစွောံ။) (ပဲ့မူဗွာ် “မျက်စဉ်းညါအဆင်း” ဂးလဝ်ရ။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Growing up, he used to range about with the other cattle of the village, and was **as black as jet**. ----- And the young merchant, being a judge of cattle, ran his eye over the herd to see whether among them there was a thorough-bred bull who could pull the waggons across. When his eye fell on the Bodhisatta, he felt sure he would do; and, to find out the Bodhisatta’s owner, he said to the herdsman, “Who owns this animal?” (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-73/74) (**jet**: မဟူရာကျောက်။/ ရှေ့ဆောင်အဘိဓါန်။ ဦးလွင်ဦး။)

- ဗြဲဂူထပ်တဲဟံ့ဒုး၊ ပဲ့ကာလဂှ် ကွဲသုတ်မဉ်ဒ်ဒြဟတ် မုက်ဗကေတ်တံဂှ် ပဲ့ဋ္ဌာန်မဲ့မဗ္ဗးဗြဲ ပဲ့ဂှ် တုအံၚ် ခွံင်တရ။ ပဲ့ဋ္ဌာန်ဂှ် ကွဲဋ္ဌာန်ဒမုၚ်ဒ်မုက်မဲ့ ဒးပရိုက်လှဟ်တု ရှေ့တုဒမံင် ကျင်စိုပ်ဋ္ဌာန်ဂှ် ညာတ်ကွဲသုတ်ဂှ်ဗ္ဗးဗြဲတု ညံၚ်ချပ် “နဥပျိုမဲ့ အဲသုတု အဲစူးကျွဲကျွဲဂှ်တု အဲဒွံင်ဋ္ဌာန်ဂှ်ရ” ချပ်တု --။ (၅၅၀။ ၆-၂၉။ ၃-၁၁၃/၁၁၄။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ်/ ထိုတော၌ မိုးကာလဝယ် ခုနစ်ရက်ခုနစ်လီ မိုဃ်းရွာ၏။ ထိုအခါ တခုသော နီသောမျက်နှာရှိသော မျောက်ငယ်သည် တခုသော မိုဃ်းမစွတ်သော ကျောက်ဂူ၌နေလတ်သော် တနေ့သ၌ ဂူတံခါး မိုဃ်းမစွတ်သောအရပ်၌ ချမ်းသာသဖြင့်နေ၏။ ထိုအရပ်၌ တခုသော မညှိုးသောမျက်နှာရှိသော မျောက်ကြီးသည် မိုဃ်းစွတ်၍ အချမ်းနိပ်စက်လျက် လှည့်လည်လတ်သော် ထိုသို့နေသော ထိုမျောက်ငယ်ကိုမြင်၍ “ထိုမျောက်ငယ်ကို ဥပါယ်ဖြင့်နှင်ထုတ်၍ ထိုအရပ်၌ ငါနေအံ့” ဟုကြံ၍ --။ (၅၅၀။ ၃-၅၇၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ At that time during the rainy season rain used to pour down seven days on a stretch. A certain small red-faced Monkey lived in a rock-cave sheltered from the rain. One day he was sitting at the mouth of it, in the dry, quite happy. As he sat there, a big **black-faced** Monkey, wet through, perishing with cold, spied him. “How can I get that fellow out, and live in his hole?” he wondered. (The Jataka: Vol.I & II: Book III: p-304)

- “ယွံသိုင်အိန်၊ သိုင်ဓါတဝ်စွေဟ်ဂှ် ဟိုတ်နိမိတ်မဲ့မဲ့ နွံကိုဟာ” ဣသိသွာန်။ “နွံကိုအံ” သိုင်အိန်ဂး။ “မူနိမိတ်ဂှ်ရော” ဣသိသွာန်။ “လွှာ်သိုင်ကလိင်ဂှ် ဒေဝတ်မမင်မဲ့သိုင်ကလိင်ဂှ် ပ

ရုပ်၌ဥဿဘဗ္ဗာင်တုံ လွှာသိုင်အဿကဏ္ဍံ ဒေဝတမမင်မ္မဲသိုင်အဿကဏ္ဍံ ပရုပ်၌ဥဿဘဗ္ဗာင်တုံ
 တုံ ခေင်္ဂီရေင်သ္မံရ။ ဒုဂ္ဂဥဿဘဗ္ဗာင်တုံ ညးမဂ္ဂဗ္ဗာင်တုံ သိုင်အိန်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၃၀။
 ဒု-၁၂၅။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ “အရင်ဘုရား၊ အောင်အံ့သောမင်း၏ ပုဗ္ဗနိမိတ်သည် အသို့
 ဖြစ်လတ္တံ့နည်း။ ရှုံးအံ့သောမင်း၏ ပုဗ္ဗနိမိတ်သည် အသို့ဖြစ်လတ္တံ့နည်း” ဟုမေး၏။ “ဘုန်း
 တန်းကြီးသောဒါယကာ၊ အောင်အံ့သောမင်း၏ အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သောနတ်သည် အလုံး
 စုံဖြူသော ဥဿဘဗ္ဗာင်တုံ။ ရှုံးအံ့သောမင်း၏ အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သောနတ်သည် အလုံး
 စုံမည်းသောဥဿဘဗ္ဗာင်တုံ။ မင်းနှစ်ပါးတို့၏ အစောင့်အရှောက်နတ်တို့သည် စစ်ထိုး၍
 အောင်ခြင်းရှုံးခြင်းကို ပြုကုန်လတ္တံ့။” (၅၅၀။ ဒု-၅၈၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုအေင်္ဂလိက်/ --
 --- he asked, “Who, Reverend Sir, will conquer, and who will be
 defeated?” “Kalinga,” he replied, “will win the day and Assaka will be
 beaten.” “And what, Reverend Sir,” he asked, “will be the omen for the
 one that conquers, and what for the one that is defeated?” “Your
 Excellency,” he answered, “the tutelary deity of the conqueror will be a
 spotless white bull, and that of the other king **a perfectly black bull**,
 and the tutelary gods of the two kings will themselves fight and be
 severally victorious or defeated.” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-4)

- “အဲမဒ်ကောန်ဗြဒေဝတ သိုင်ဝင်ဝိရူပကွ ဒိဟ်သမ္မုင်ကျာဂ်ရ။ ယုအဲကာလကဏ္ဍိဂးယု။ အဲ
 အောန်ကုပညာ သာ်ဇကုဒဗ္ဗာင်တုံ။ ဒဒ်ယုအဲကာလကဏ္ဍိဂ် အလုံဗျင်သွပ်စတုမရာတ်ဂ် ညးတီ
 အဲပြာကတ်တံအိုတ်ရ။ ---” (၅၅၀။ ၆-၃၈၂။ ဒု-၃၉၂။ အစွောံ။) (သာ်ဇကုဒဗ္ဗာင်
 = သာ်ဇကုဒဗ္ဗာင် = မည်းသောကိုယ်အဆင်း။)
- “လကိုဟ်လုပ်ကျင်ဗျင်ရောင်သွံ” ဂးတုံ ဖေက်တမ္မင်အာ အလုံဗျင်ရ။ သိုင်ဏုန်တုန် ပရုပ်
 လွဲမ္မဲ ဇကုဇော်၊ (ဒေဝတမ္မုယု)မာတလိ ပွင်ကျော်ရုပ်ကလော်ဂ်တုံ က္လိဗဒ်ရုပ်ကဗျာင်မ္မဲ
 တမာချေဇော်ပွန်တုံ ဝိုင်ဒ်ပန် ကျိပ်ခေံခါ ညးညာတ်တုံ ဖေက်ဒညကမ္မုတ် ဗွဲမလောန်ရ။
 (၅၅၀။ ၆-၄၆၉။ ၇-၁၆၁။ အစွောံ။) (ပွဲမုဗ္ဗာဂ် ဂးလပ် “အလွန်မည်းနက်သော အဆင်း
 ရှိသောခွေးနက်ကြီး” ရ။ ပွဲမုအေင်္ဂလိက်ဂ် ဂးလပ် “a huge black hound” ရ။)
- ပွဲကာလဂ် ကွဲဗြဝုတ်ဒဗ္ဗာင်တုံ ခေင်္ဂီတိုင်ကေတ်ဆုမ္မဲတုံ ပွဲဒေါင်ဂ် ခေင်္ဂီတုသိုခေင်္ဂီဒုင်
 တုံ ခေင်္ဂီဏာရ။ ဗွဲဂတကြ လတူအသွပ်ဂ် ကွဲဗြပန်ဂ် ပပ်ဗက်အာဂ် ဂမ္မိဂမ္မိုင်ညာတ်တုံ
 သွာန်ကျာ်တြဲပွန်။ (၅၅၀။ ၆-၅၃၆။ ၉-၃၀၄။ အစွောံ။) (ကွဲဗြဝုတ်ဒဗ္ဗာင်တုံ = နှစ်ခု
 သောမည်းသောဥဗြပျိမ)
- ပွဲကာလဂ် ထေရ်မုဂ္ဂလာန်ပဒတ် ပွဲဇရေင်တုအိဏုသိဂိလိ မဒ်တုအိဒဗ္ဗာင်တုံ ဟိုတ်မ္မုင်ကိုဏ္ဍ
 မိမဇော်ဂ်ရ စေံဗိုန်ရက်တုံ တိုန်ကျင်တုံ ဒကာတံသွာန်တုံ ရံဂ်ဂးကိုဒကာတံရ။ ---။
 (၅၅၀။ ၆-၅၂၂။ ၈-၂၉၇။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ထိုအခါ မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် ဣ
 သိဂိလိတောင်၏နံပါး၌ ညှိသောအဆင်းရှိသော ကျောက်ဖျာအပြင်ဝယ် နေတော်မူ၏။ ထို

မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည်ကား အထွတ်သို့ရောက်သော အာနုဘောရိသော တန်ခိုးတော် အစွမ်းဖြင့် နတ်ပြည်သို့ ဒေသစာရီကြွတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဥဿဒဇရဲ အစရှိသည် သို့ ကြွသွားတော်မူခြင်းကိုလည်းကောင်း ကြွသွားတော်မူ၏။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၂၉။ ညောင် ကန်။) ပွဲမူအင်္ဂလိက်/ An Elder dwelt there on the slopes of Isigili (Mount of Saints) at the **Black Rock**. This man, by attaining perfection in supernatural power, was able to make his way into heaven and hell. (The Jataka: Vol. V & VI: Book XVII: p-65)

- “ဟဲရရာဇကုမ္ဘ၊ ပုတ်ဂြိုဟ်တူတဲ မန်အာချးဒမ္ဗိုင်ဂံ တဲရေခဲတူကျိုင်ဂံ ဖေ်အာဒွိုင်ညိညိသ်ဂံ သိက်ဖေ်ဂံပက်ပုတ်ဂံရော” ဗောဓိသတ်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၃၄၅။ ၃-၂၇။ အစောံ။) (ချး ဒမ္ဗိုင် = မည်းသောမီးသွေး။)

ဒမ္ဗိုင် - မွဲဒန်နာမ်

ဝေါဟာရ ‘ဒမ္ဗိုင်’ မစကာမွဲဒန်ပိုဒ်နာမ်ဂံ အဲဂံညာတ်လပ် နွံဆဲဒွဲဒဲတဲ ပြိတ်ထွေးဏာမွဲသုင်ဝံရ။

- “ဟဲအစေလက၊ ဖေ်ဒ်ဒွိတ်ယုတ်မာရောင်။ ဖေ်မယျုပ်စကိုညး မွဲကိုသီလမပြတံဂံရောင်။ ဖေ် မွဲကိုဒမ္ဗိုင်ဒုစရိတ် ရောင်။ ဟဲအစေလက၊ ဖေ်ကိုလပ်ပတ္တိညာန်ကိုအဲ ဖေ်ဟုံဟိုစကိုညးရ ဖေ်ဂးတဲ ဖေ်ဒေပ်လပ်ဂလာန်မုသာတဲ ဖေ်အာဟိုစကိုညးပုန်ဂံ ပမုသာစွဲဂံ ဖေ်မပရောင် ဟာ။ ဟဲအစေလက ဟုံဂ္ဂပါပ်။ ဖေ်ဟုံဖေက်နရက်ရောင်ဟာ။ ဟဲအစေလက ဒုသီလ၊ ဖေ်ဟုံသွေပ်ကာယဒွါတဲ ဖေ်ဂံစညးလိုက်တံညးဂမ္ဗိုင်တဲ ဖေ်ပှောအ်ပျုပ်စ ညိုင်ညးမွဲကိုသီလမ ပြကို ဖေ်ပသံ” (သိုင်နံဂး။) (၅၅၀။ ၆-၅၁။ ၈-၂၃၄။ အစောံ။) (ဒမ္ဗိုင် = မည်း ညစ်မှု၊ ညစ်ညမ်းမှု) (ဒမ္ဗိုင်ဒုစရိတ် = မကောင်းမှုအကုသိုလ်၏မည်းညစ်မှု)

တင်သဗ္ဗိ။ ‘သွေပ်မူဂမ္ဗိုင်’ ဂံ ညးလှိုလှုပ်မချူတ်ဒိုင် ‘သွေပ်မူဒမ္ဗိုင်’ မွဲဂံ ဗျတ်ဒိုင်ရ။ ‘ဒမ္ဗိုင်’ မွဲဂံ မွဲအိပ္ပါယ် ‘လစံက်’/‘လစွက်’ (black, brown) ရောင်။ ‘သွေပ်မူဂမ္ဗိုင်’ ဟောင် မဒေးချူရောင်။ ‘ရုပ်ဂမ္ဗိုင်’ ပုန် ညးလှိုမချူတ်ဒိုင် ‘ရုပ်ဒမ္ဗိုင်’ ဂံ ဗျတ်ဒိုင်ရ။ ‘ရုပ်ဂမ္ဗိုင်’ ဟောင် မဒေးချူရောင်။ ပွဲအဘိဓါန်အာဟာလီဒေဂံ ‘ဖဟန်ဒမ္ဗိုင်’ ဂးတဲ မကိုလပ်အိပ္ပါယ် uncooked food မွဲဂံ အာဟာလီဒေကိုလေပ် ဗျတ်မှာလပ်ရ။ မွဲစွတ်အဆတ်တုန် ‘ဖဟန်ဂမ္ဗိုင်’ ဟောင် ဒေးချူရောင်။ ‘ဂမ္ဗိုင်’ ကောံ ‘ဒမ္ဗိုင်’ အိပ္ပါယ်ဟုံတုပ်သက်သက်ဂံ ဂပ်ဂပ်သွသတိအိုတ်ညိ။

